

רשק
שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת דברים ז אב תשסח ♦ דף היומי בבלי: גיטין כח ירושלמי: סוטה יב

הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידעים לשבטיכם ואשמים בראשיכם..

נושאי הדף בעלון

- מי שברך ותפילה על חולה ספק חי ספק מתגיטין כח
- ממתי נקרא אדם זקן.....גיטין כט
- נתן מעשרות מראש, ונפטר.....גיטין ל
- בעל שאמר לא אתן לך גט.....גיטין לא
- תקנת ממזרים ע"י הפקעת הקידושין.....גיטין לב
- שני שמות לאדם אחד.....גיטין לג
- הזכות בקריאת השם לאב או לאם.....גיטין לד
- קריאה לעלות לס"ת בשמו של האדם.....גיטין לד
- כפתור ופרח.....עמוד 5

קשה, הלא לבני ישראל היה משה רבנו מדבר, אם כן, כשבא ללמדם שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דייניהם, היה לו לומר אליהם ואשמותיכם בראשיהם. עוד קשה שבתחלה אמר משה לבני ישראל "הבו לכם אנשים", כלומר, שבני ישראל בעצמם ימנו עליהם דיינים, ואחר כך אמר "ואקח את ראשי שבטיכם", היינו שהוא בעצמו בחר ומינה שופטים על עם ישראל.

ונראה לפרש, שדבריו של משה "הבו לכם אנשים", היו מופנים אל הממונים להושיב כסאות למשפט ולמנות דיינים ושופטים. לפיכך הזהיר אותם משה ואמר להם שיש להם לראות שיהיו הדיינים שיתמנו על ידם "אנשים חכמים ונבנים", שיהיו הגונים וראויים לכך, שאם לא כן יהיה החטא תלוי בכם, ועל זה אמר להם "ואשמים" היינו אשמתם של הדיינים שנתמנו על ידם "בראשיכם", תלויה בראש הממונים אותם.

כיון ששמעו כן, מיד "ותענו אתי ותאמרו טוב הדבר אשר דברת לעשות", כלומר, הדבר שדברת אלינו שיש לעשותו, טוב אם תעשנו אתה, כי אתה תוכל להכיר ברוח הקדש שעליך מי הוא הראוי ומי אינו ראוי, אבל אנחנו, יראים אנחנו לנפשותינו.

לכך נאמר "ואקח את ראשי שבטיכם", שמשה רבנו בעצמו מינה את השופטים על עם ישראל.

ע"פ חתם סופר

הגמרא שלך ללימוד הדף היומי

הופיעה מהדורה שניה!

ניתן שוב להשיג את **שֵׁפָה בְּרוּחָה** המהדורה המקוצרת מבית 'מתיבתא'

בשֵׁפָה בְּרוּחָה לומדים הרבה יותר

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה

הגמרא איתך בכל מקום

חדש!

ניתן להשיג כרכים בודדים בכריכה קשה מהש"ס הקטן והמפיקטי תלמודו בידו (22 ס"מ) ש"ס עוז והדר מהדורת פריעדמאן'

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מי שברך ותפילה על חולה ספק חי ספק מת

בלקוטי מהרי"ל (מנהגים ריש הלכות שמחות) פסק שאין לברך חולה במקום שאין החולה שם שמא כבר מת או הבריא.

אך הנחלת שבעה (תשובות סי' לט) חלק על דעתו וסבר שאין לחשוש בזה, שהרי מבואר בסוגיין שאין חוששים על אדם אלא 'שמא ימות' אך אין חוששים שמא מת כבר, היות ומניחים אותו בחזקתו שהוא קיים ועדיין לא מת, ואף אם המדובר בגוסס שרוב גוססין למיתה, מ"מ אפשר לברכו או להתפלל עליו, ואין חשש איסור בזה שהרי אין מזכירים שם שמים בעת שמברכים אותו ואין חשש איסור בזה.

וכך נהג הנחלת שבעה למעשה כפי שהעיד בעצמו, 'עובדא בא לפני שני פעמים, והנחתי לברך חולה בבית הכנסת פה ק"ק שטיינך, והחולה היה בישוב אחר מהלך שעה ויותר מכאן דהיינו מחוץ לתחום הרבה, ולא השגחתי עצמי במה שכתב בלקוטי מהרי"ל. ואין להשיב ממתניתין (ברכות נד.) היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד אשתי זכר הרי זה תפלת שוא, אי"ז דומה לשם מפני ששם הרי זה ודאי תפלת שוא, מה שאין כן כאן הרי זה ספק תפילת שוא וספק נפשות להקל, שמא עדיין חי ושמא נוכל להצילו על ידי תפלה'.

אולם הגאון רבי חנוך סג"ל מווינא זצ"ל (הו"ד בנ"ש סי' עז), השיג על דבריו, ובתחילת הדברים כתב שאף שאינו נוהג להכריע ולהתערב בשום דין או איסור והיתר, וגם בדין זה היה ברצונו להחריש ולא לחלוק, מכל מקום בכדי שלא יגרם נזק למעמד הנחלת שבעה בכך שפסק נגד המנהג במדינת אשכנז שבה זקני המנהיגים מוסרים את נפשם שלא לעבור על מנהג אף שאין לו שחר ויסוד כל עיקר, יותר מאשר הם מוסרים את נפשם על גופי תורה, עד שכמעט בעוונותינו הרבים התורה כרוכה ומונחת בקרן זווית, ואדם אין בארץ אשר יתן אל לבו ללמד את בנו תורה להרבות ישיבה להגדיל תורה ולהאדיר, משא"כ לקיים המנהג הוא עוקר הרים כדי שלא לבטלם, על כן כתב 'לזה אני אומר טוב למעלת כבוד תורתו להניחם להיות שוגגים שלא להעבירם על מנהגם בשום ענין, ואף שאין להם על מה לסמוך, ונהרא נהרא ופשטיה, ומי יודע שאין כל מנהגם מיוסדים על אדני האמת על פי אבותיהם הקדושים אשר בארץ המה, אשר מהם יצאה הוראה לכל ישראל, ואפשר שסתמו דבריהם ולא נתנו לכתוב, וכל שכן בנדון זה שיש להם על מה שיסמוכו, הלא הוא האשל הגדול, מפורסם גברא דאתמחי לכל מדינת אשכנז [המהרי"ל] שקבלו עליהם הוראותיו, בפרט במדינה זו שאנכי הרואה פה שאינם מטים מדבריו ימין ושמאל, א"כ מה האדם שיבא אחר המלך מלכי רבנן, את אשר כבר נעשה ונזכר בספרו, בלתי ספק יקומו כל השומעים נגד מעלת כבוד תורתו להעמיד מנהגי מהרי"ל, אף אם היה נגד הבנת התלמוד או הפוסקים'.

ולעיקר הדין כתב שהיות והולכים אחר הרוב, ורוב עדיף מחזקה, על כן יש לומר שחולה ממקום אחר שהיה גוסס אין לברך אותו כיון שרוב גוססים למיתה, ואם אינו גוסס הרי רוב חולים חוזרים לחיים, וא"כ יש לומר שוודאי החולה הבריא ואין להתפלל עליו, ואין לומר שחזקתו חולה כיון שרוב עדיף מחזקה.

ממתי נקרא אדם זקן

בשו"ע (אבהע"ז סי' ט ס"א) נפסק שאשה שמתו לה שני אנשים לא תנשא לשלישי שכבר הוחזקה להיות אנשיה מתים.

בב"ש (סק"ו) כתב שאם היה אחד מהם זקן, מקילים ואומרים שאינה קטלנית, ובפתחי תשובה (סק"ב) הביא מחלוקת בזה, וחילק אם הזקן הזה מת על מיטתו שאפשר להקל ובין אם מת באופן בלתי טבעי עיי"ש.

ובן כמה חשוב זקן, כתב החכמת שלמה (שם) שמשמונים שנה ואילך חשוב זקן, והוכיח כן ממה שאמרו בסוגיין, המביא גט ממדה"י נותנו לה בחזקת שהוא חי, ואמר רבא לא שנו אלא זקן שלא הגיע לגבורות אבל זקן שהגיע לגבורות לא. ומכיון שיש לו חזקת חי, יש לה ג"כ דין קטלנית, אבל משמונים ואילך שאם היה מביא גט ממנו היה ספק חי ספק מת אין לה דין קטלנית שמת מפני שהיה זקן. והוסיף כן נראה לי שספק נפשות הוא וראוי להחמיר בו מה שאפשר.

אולם בשו"ת אבני זכרון (ח"א סי' יד) דחה דברי הגרש"ק בחכמת שלמה הנ"ל, שא"כ אם היה בן ק' ויותר שאנו אומרים שכבר הפליג, לא נאמר שמת מיתה טבעית ונתלה בה להחזיקה בקטלנית, וזה דבר תימה שעד כמה יחיה ולא ימות באשר הוא סוף האדם. ולכן העיקר כהחת"ס (ראה לקמן) שמבן שבעים והלאה חשוב זקן ואינו עולה מן המנין. ע"ש.

ובפרשת מרדכי (סי' טז) כתב שמששים שנה ואילך חשוב זקן וכמפורש במשנה באבות (פ"ה מ"כ) בן שישים לזקנה.

והחת"ס (אבהע"ז א סי' כג) כתב שזקן הוא מבן שבעים, שאלו בן שישים הרי אביו חי שישים שנה (ר"ה יח.) ובגמ' (כתובות סה.) כתוב שאשת אביו היתה קטלנית, אולם בשו"ת אבני נזר (אבהע"ז סי' מה) כתב לדחות דבריו, ונקט שזקן הוא בן שישים.

ובשו"ת אגרות משה (אבהע"ז ח"ד סי' מג) הביא דברי הגרש"ק בחכמת שלמה שכתב שזקן הוא בן שמונים, וכתב שדבריו לא מסתבר כלל ולא שייך כלל למה שמבואר בסוגיין לענין חזקת חיים בנתינת גט, ותמה וכי להפוסקים לא כרבו וסוברים שאף לבן שמונים נותנים גטו בחזקת שהוא קיים לא יהיה דין זקן.

ובשו"ת מהר"ם שיק (אבהע"ז סי' כג) כתב, שנראה שבזקן מופלג קרוב לשמונים שנה, בודאי מצד השכל מת מיתה טבעית, וכמו שנאמר (תהלים צ') ואם בגבורות שמונים שנה. ואע"ג שמבואר בגיטין (כח) כיון שאפליג אפליג, היינו רק שלא אומרים שמא מת כבר אלא הוא בחזקת חי, אבל בודאי הוא עומד למות מיתה טבעית.

לרישום ועדכון שיעורי תורה
ניתן לשלוח פקס ל: 03-543-5757

נתן מעשרות מראש, ונפטר

בסוגיין המלוה מעות את הכהן כו'. על פי משנה זו פסק הרמ"א (יו"ד סי' רנו ס"ה) שמי שמפריש מעשרותיו, והלוה לעני משלו לפני שהפריש, מפריש מעשר שלו ומחשב על זה שהלוה לעני, ומעכב לעצמו מה שהפריש בתורת פרעון חובו של העני.

כתב הנודע ביהודה (מהדו"ק יו"ד סי' עג) נשאלתי, במי שהיה נוהג כל ימיו מעשר הריוח שלו היה מחלק לעניים, והיה לו פנקס מיוחד כתב בו כל הכנסות שלו כמה מעשר מגיע, וכמו כן רשום חלוקת הצדקות ממעות מעשר, ולפעמים היה מקדים לחלק לעניים ועדיין לא היה בידו ריוח, ואח"כ כשהיה מרויח היה מנכה לעצמו הכל לפי החשבון הכתוב בפנקס שלו, והאיש הנ"ל מת ונמצא בפנקס של החלוקה מה שנתן לעניים עולה יותר ממה שהיה מגיע ממנו מעשר, ונמצא המעשר חייב לו סכום מסויים, אם יש ביד היורשים לנכות זה ממעשר המגיע מהם מירושתם.

תשובה, אני אומר שדבר זה שאפילו החי בעודו בחיים שינכה ממעשר ממה שכבר חילק לעניים לפני שהתחייב במעשר הוא מהלכות עמומות, כי מן שורת הדין אין דבר זה מבורר להיתר, ומה שמבואר במשנה להיתר וכן פסק הרמ"א (יו"ד סי' רנו ס"ה), הנה כל זה במלוה לעני שנתן מתחלה בתורת הלוואה, אבל בנותן לעני סתם דרך צדקה ומתנה אין לו על מה לחשוב ומה שנתן נתן, וא"א לו לעכב לעצמו המעשר המגיע מהריוח שאח"כ, אמנם הואיל וכבר נהגו להיתר צ"ל כיון שגם במלוה לעני אינו הלוואה גמורה שהרי אין העני צריך לפרוע משלו, אף אם העני נעשה עשיר אח"כ ששוב אין העשיר המלוה מפריש עליו, מ"מ העני ההוא שהעשיר עתה פטור מלשלם, א"כ אין ההלוואה חל על גוף העני, ולכך אפילו נותן לו סתם ע"פ מנהג שמלוה זה למעשר שלו בסתם, הרי זה כאילו פירש שמלוה להעני וא"צ להודיע להעני, ולכך יוכל לנכות אח"כ ממעשר שלו על סמך שמזכה לאותו עני שכבר נתן לו, ואף שאינו מזכה בפירוש סמכו בזה על הרמ"א שמשמע מדבריו שעשו בזה שאינו זוהה כזוהה.

והנה בשו"ת אבני ישפה (ח"ג סי' צא) נשאל על אדם שנותן שיקים דחויים עבור מעשר כספים אם נחשב כנותן מעשר, או שמא כיון שהוא כבר נתן את הכסף לפני שנתחייב במעשר שהרי השיק הדחוי הוא שוה כסף ואנשים מוכנים לשלם חלק גדול של הסכום הכתוב בשיק תמורתו אע"פ שיכול לפדותו רק לאחר זמן, וא"כ הרי הוא דבר השוה כסף והרי זה כאילו נתן את הכסף היום עם הפחתת ערך מעט, ואין יוצא ידי חובת מעשר על רווחים שאח"כ.

ולכן כתב שלצאת מכל חשש, יאמר התורם לגובה שכסף של השיק הוא בינתיים הלוואה, וכאשר יגיע מועד הפירעון של השיק אז הוא יהפך להיות מתנה בתורת צדקה. ובשם בעל המנחת שלמה הביא שיש לסמוך על סברת הנו"ב, ואע"פ שנותן את הכסף מיד הוא יכול לחשב לאחר זמן כמה מעשרות נתן לפי רווחיו כאשר הוא עושה חשבון בסוף החודש או השנה.

בעל שאמר לא אתן לך גט

נחלקו הראשונים אם בעל יכול לבטל גט או לא, דעת הרמב"ם שאפשר לבטל גט, וכתב (גירושין פ"ו הכ"א) שאם היה הגט ביד הבעל ובטלו כגון שאמר גט זה בטל הוא אינו מגרש בו לעולם והרי הוא כחרש הנשבר ואם גירש בו אינה מגורשת. אכן במגיד משנה (שם) הביא את דעת הרמב"ן והרשב"א שחולקים וסוברים שאפי' ביטל הגט ממש אין זה ביכולתו ואם רצה לחזור ולגרש בו חוזר ומגרש בו. וכן דעת התוס', וסיים המגיד משנה שמ"מ לכו"ע יש לחוש בדבר.

ובשו"ע (אבהע"ז סי' קמא סס"ו) נפסק שאם ביטל הגט לא יגרש בו, ואם גירש בו הרי היא ספק מגורשת, וכתב הבית שמואל (ס"ק ק"ג) שהשו"ע מסתפק אם מועיל ביטול לגט או לא, ולכן כתב שהיא ספק מגורשת.

בפוסקים דנו אם אמר לא אתן את הגט, אם גם זה בכלל ביטול הגט, ואין להשתמש בגט זה, כמו שנפסק בשו"ע שאנו חוששים שהוא פסול או שלשון זה אינו לשון שבמשמעו ביטול הגט.

בספר משחא דרבוותא (ח"א סי' קמא סס"ו דקמ"א ע"ב) הביא תשובה בשם אבי המחבר שנשאל שאלה זו ופסק שאמירה זו נחשבת כביטול.

אך בשו"ת הריב"ש (סי' קכז ד"ה ועתה) הביא מעשה באחד שבא לגרש, ולאחר כתיבת הגט וחתימתו קודם נתינה ראה את דודו שהיה בוכה ואמר לו המגרש מה צורך לבכות אני נותן הגט בכח, והיינו שאמר שאינו רוצה לתת את הגט וכופים אותו על כך. וכתב הריב"ש, שנראה ברור שאפילו לדעת הרמב"ם שסובר שיכול לבטל את הגט לאחר כתיבתו, זהו כשאומר בפירוש שהוא מבטל גופו של גט, ואומר יהא כחרס או יהיה בטל, אבל כשלא אמר לשון ביטול הגט עצמו, אלא אמר על הנתינה שהוא נותנו בכח, אפילו אם היה אומר בפירוש שאונסים אותו על נתינת הגט אין זה ביטול על הגט עצמו שלא יוכל לחזור ולגרש בו, אלא מסירת מודעה היא על הנתינה וגופו של הגט אינו בטל, שכשם שאם הגט ביד השליח ואמר הבעל יהא בטל, אנו תולים לומר שלא ביטל הגט עצמו אלא רק שליחות השליח וחוזר ומגרש בו, כמו כן בשאינו ביד שליח אין הגט בטל אלא א"כ ביטלו בפירוש בלשון שיהא מבואר שכוונתו על הגט עצמו, אבל כל שאפשר לתלות שלא ביטל גוף הגט תולים בזה ויכול לחזור ולגרש בו.

וכן מסיק למעשה בשואל ומשיב (קמא ח"ב סי' קנה), שנשאל במעשה באיש שבא לגרש ואחר כתיבת וחתימת הגט כדת, כשבאו לדבר עמו על נתינת הגט, אמר שלא יתן גט, ושוב פייסוהו ונתן הגט, והאריך הרב השואל אם נחשב כביטול הגט, וכתב השואל ומשיב שאין כאן בית מיחוש כלל, שאף שלדעת הרמב"ם יכול לבטל את הגט, אין לך בו אלא חידושו, דהיינו כשאומר בפירוש גט זה יהא בטל, וכמו שכתב הרמב"ם, אבל לא כשאמר לא אתן הגט, משום שמנין לנו שרצה לבטל גוף הגט באופן זה, והלא לא אמר אלא שאינו רוצה לתת הגט. וכן כתב במשכנות יעקב (מהר"י מקרלין שו"ת אבהע"ז סי' לא).

תקנת ממזרים ע"י הפקעת הקידושין

מעשה באשה שהעידו עליה עדים שבעלה מת וניסת לאחר וילדה לו בן, ואח"כ נודע שזה היה טעות, הדין הוא שתצא מזה ומזה והוולד ודאי ממזר, אולם מפני גודל הצער של האשה ובצירוף עוד כמה חששות יגעו גדולי תורה לטכס עצה לרחם על האשה ולטהר את הולד, וכתב על זה **המהרש"ם** (ח"א סי' ט) עצה ותושיה להלכה ולא למעשה עפ"י דברי התוס' בסוגיין (ד"ה ואפקעינהו), שהיה מועיל להכשיר הממזר למפרע באופן זה שישלח לה הבעל גט על ידי שליח ויבטלנו בפני עד אחד שאז רבנן הפקיעו את הקידושין למפרע.

וכתב **בשו"ת מנחת שלמה** (ח"א סי' עו) ששמע כמה פעמים מהיושבים על מדין באה"ק שרצו לסמוך על עצה זו של גאון ההוראה **המהרש"ם** ז"ל ולעשות כן הלכה למעשה, אך הואיל ומפורש כתב האי גאון ז"ל שדבריו הם לא למעשה, נתתי אל לבי לעיין בדבר ולומר בזה את אשר נלענ"ד.

וכתב בזה אריכות גדולה לפקפק בהיתר זה, והביא גם מדברי **שו"ת ברית אברהם** (אבהע"ז סי' נט) שלא הפקיעו רבנן לגמרי הקידושין לחושבה ממש כפנויה גמורה, רק הפקיעו את האישות דאורייתא והשאירו אותה עכ"פ כמקודשת רק מדרבנן, כי למה לנו שיפקיעו חכמים לגמרי הקידושין ללא צורך ולומר שהיתה אצלו כל ימיו באיסור, כיון שלא הוצרכו לתחבולה זו רק מחמת ההכרח שלא לעקור דבר מן התורה, וכיון שכן מסתבר שהפקיעו רק את הדאורייתא והשאירו עכ"פ קידושין דרבנן.

ובסוף דבריו פירש בקיצור את הפקוקים על עצתו של הגאון **מהרש"ם** ז"ל, א. אף אם הפקיעו חכמים את הקידושין עדיין הוולד ממזר מדבריהם, כמבואר בראשונים, וכן כתבו לדינא הגאון **מוהר"ש קלוגר** והכתב סופר והעונן יו"ט. ב. יתכן שאסור עכ"פ לעשות למפרע כל בעילותיו בעילות זנות. ג. אם יבטל הבעל רק בפני עד אחד, רבו הסוברים שמן התורה אין הביטול כלום וממילא לא הוצרכו חכמים להפקעת קידושין, ואם הביטול יהיה בפני שנים זה שלא בפני זה, ג"כ יש סוברים שהביטול אינו כלום מן התורה, ולעומת זה גם יש סוברים שהביטול מועיל אפילו מדרבנן, ונמצא שעצתו היא רק אם נקוט כהסוברים שמן התורה מהני הביטול אלא שחכמים הפקיעו הקדושין. ד. אפשר שמה שאמרו בגמרא שהפקיעו חכמים את הקידושין הוא רק לרשב"ג, ולא לרבי וכרם נחמן שקיי"ל כמותו שמועיל ביטול בפני שנים, וכן דעת הגרעק"א. ה. עצתו אינה להרמב"ן והרא"ה והרשב"א והחכם צבי והפנ"י שפירשו שלמעשה לא הפקיעו כלל חכמים את הקדושין. ו. לא מצאנו שהפקיעו חכמים את הקידושין אלא כשהביטול הוא בעבירה ושלא כהוגן, ולא כשנעשה בהיתר על פי הוראת בית דין, ולכן נלענ"ד שיש לחוש בדבר זה לספק איסור תורה. והביא שם שיש מפוסקי זמננו החולקים בזה.

ובשו"ת דברי מלכיאל (ח"ה סי' קכא) נשאל מרבני פאריז על דבר שאיזה רבנים רוצים לתקן שיקדשו על תנאי, והשיב, הנה כבר הביאו כבודם אשר הגאון הצדיק ר' יצחק אלחנן זצ"ל מקאוונא כתב לשם שאסור לעשות כן ודבריו אמיתיים וא"צ להסכמתנו, ומוסיף וכותב על דברי הגריא"ס, ודבר זה בלתי אפשרי בזה"ז, ובפרט בדור פרוץ כזה אשר גם בלעדי זאת מלעגים הם על כל קדשי ישראל, ועוד כי זה יגרום פריצות גדולה כי יבואו להקל ח"ו באיסור אשת איש באשר ידעו שהקידושין הם רק על תנאי ואפשר שיבטלו. גם כותב הטעמים שהזכרתי בעניותי לעיל, שהיה עי"ז כשיתבטלו הקידושין הרי יהיו כל בעילותיהם זנות למפרע וכל בניהם שילדו יהיו בני פנויה בלא קידושין והמה פגומים, ואם יתקנו ח"ו כן אזי יהיה ההכרח לפרסם בכל תפוצות ישראל שידעו שהבנים שבמדינתם יש עליהם חשש פגומים ויהא זה בזיון גדול, וגם אם נעשה כן יש חשש על ברכת אירוסין שהם לבטלה, ויתבטלו לפי"ז כל הברכות שבכל החופות ויהיו מעשה חופה וקידושין כחוכא ואיטלולא בעיני ההמון, עיי"ש באריכות.

שני שמות לאדם אחד

כתב **הים של שלמה** (פ"ד סי' כו) שאלו **למהרי"ל**, למה לפעמים נשתנה השם הלעז לכמה שמות בלשון הקודש, כגון זלמן, נמצא שם הקודש שלמה יקותיאל משלם שמריה, וכהנה רבות. והשיב, שודאי כל שם לעז יש לו חד שם הקודש מדינא, אלא לפעמים האיש ואשתו מחולקים בקריאות בניהם, כל אחד ואחד ממשפחתו, ולפעמים נעשה פשרה ביניהם להלעז נקרא על שם משפחת האשה, ושם הקודש על שם משפחת האיש, או איפכא. וגם אני הקטן ידעתי לזקני הר"ר מנחם ציון היה לו בן, ושם אביו מהר"ר מאיר, ושם חמיו מהר"ר אורי, והיו מחולקים בקריאת הבן, וקראוהו שניאור, כלומר שני אור. מאיר הוא אור. ואורי אור.

והנה **בשו"ת חת"ס** (אבהע"ז ח"ב סי' יח) כתב שלפנים לא היו נוהגים לקרות אדם בשני שמות יחד כי חדשים מקרוב באו, ואפי' יעקב אבינו ע"ה לא מצינו שנקרא יעקב ישראל בפעם אחת, ולא מצינו כל השמות שבתנ"ך ובש"ס ופוסקים, שיקרא אחד בבת אחת ב' שמות ביחד, עיי"ש. וכך כתב גם **הנודע ביהודה** (מהדו"ת או"ח סי' קיג) לגבי ר"א הקליר שחתם בריבי, שהשואל הגאון רבי ישעיה פיק רצה לומר שהיו לו ב' שמות גם שם העצם בריבי, והשיבו הנו"ב שאינו זוכר בשום מקום בש"ס שום תנא או אמורא שהיה נזכר בב' שמות, ושניהם שם העצם, זולתי אבא שאול ואבא יוסי, וכתב שגם זה אינו ב' שמות כי אבא לדעתי אינו שם העצם רק שם התואר לשון חשיבות וכו', וכמדומה שלא היו רגילין להקרא בב' שמות, עיי"ש. אולם בספר **שבעים תמרים** (השמטה בסוף הספר) דחה דבריו והביא מכמה מקומות שהיו נקראים בשני שמות.

הזכות בקריאת השם לאב או לאם

רש"י בסוגיין (ד"ה והלכתא) כתב שעל שם שרבה בר נחמני גידל אביו בביתו ולמדו תורה שהיה יתום השיאו את שם אביו נחמני, עניין זה שנהגו לקרוא בשם האבות מבואר כבר **במדרש רבה** (נח פרק לו), אמר ר' יוסי, הראשונים על ידי שהיו מכירים את יחוסיהם היו מוציאים שמם לשם המאורע, אבל אנו שאין אנו מכירין את יחוסנו אנו מוציאים את שמותינו לשם אבותינו. ובאגודה (שבת פ"א סי' יז) כתב נהגו לקרוא לאדם בשם זקנו, כי כל איש אביו צדיק.

והנה **ברמב"ן** (בראשית לח) כתב בשם יש אומרים שהיה דרכם שיקרא האב שם הבכור, ותקרא האם שם השני. וכתב על כך **הרמב"ן** שבפירוש זה אין טעם או ריח.

ובשדה הארץ (ח"ג י"ד סי' כב) נשאל אודות ראובן שנוולד לו בן בכור, ורוצה לקרותו על שם אביו, ואשת ראובן רוצה לקרוא על שם אביה בדוקא, ומפני השלום הסכים ראובן לבקשת אשתו, אך שאל אם אין בזה משום זלזול בכבוד אביו, כיון שהמנהג שהבן הראשון נקרא על שם אבי הבעל. והשיב, מסברא נראה שכיון שכבר נהגו העולם לקרוא שם הבן הראשון כשם אבי הבעל, אם לא יעשה כן מגרעות נתן בכבוד אביו, דאשתני ממנהגא דעלמא, ותו דשמא לא יזכה שיוולד לו בן שני, ונמצא שלא נקרא שם אביו בישראל, וקריאת השם הוא ענין גדול, ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר, מחיובא דקרא גבי יבם שיקרא שם המת בישראל. וגם שמעתי מפי מורי ורבי המאיר עיני חכמים הרב המופלא **כמהר"ם מזרחי** ז"ל בעל ספר פרי הארץ, שאמר בשם חז"ל, כי שני בני אהרן נדב ואביהוא, נקראו על שם הוריהם של אהרן הכהן ואלישבע בת עמינדב, נדב הבכור נקרא על שם אביה, עמי נדב, ואביהוא על שם אבי אהרן, כלומר, אבי הוא. ונענשו ומתו שניהם בחיי הוריהם ע"י כמה סיבות, וגם מפני הסיבה ששינה סדר שמותם, כנ"ל, ולכן צריך להקפיד לקרות הבן הראשון על שם אבי הבעל.

כך הביא גם בעיקרי **הד"ט** (יו"ד סי' כו אות ז), **ובניזיר שמשון** (סוף מסכת סוטה) ובסוים דבריו כתב, ומכאן הורה זקן שחוב האב הוא לקרות שם בנו הבכור בשם אביו ולא לציית לקול אשתו אשר רוצה לקרות שם אביה, והכי נוהגים בקרב ישראל.

אולם בספר **מליצי אש** (ח"א דף שמט) כתב ר' יוסף חיים **זוננפלד** על דברי השדה הארץ שלא ניחא ליה להעמיס חטא על אהרן קדוש ה' בשביל זה, שהרי המנהג גם היום שהאם קוראת שם בנה הראשון על שם אביה לקיים מצות כיבוד אב.

כפתור

הניחו זקן או חולה נותן לה בחזקת שהוא קיים

כל פטפוטיין בישיין בר מפטפוטי דאורייתא, ויהיו חיי שרה מאה שנים ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה' (בראשית כג א). חידה חדתי על הפסוק זה וזו היא. מאה ושבעה מיותר, אלא אי אפשר למאה בלא שמונים, ועדיין שבעה ועשרים מיותר. אלא להורות דהכל שוין לטובה מאחד וחמישים עד ארבעה ושישים. פירוש חידה זו, על פי דאיתא בגיטין (כה). דבהניחו זקן נותן לה בחזקת שהוא קיים, ואמר שם לא שנא אלא שלא הגיע לגבורות וכו', אבל בן מאה כיון דאפלטג איפלטג ובחזקת קיים הוא. ועוד שאמרו רז"ל (יומא לה): כיון שעברו רוב שנותיו של אדם ולא חטא, שוב לא יחטא, ודו"ק עכ"ל.

(ישמח משה, חיי שרה)

ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית מנשבת עם כולן

'ורוח אלקים' ח' פי' בלישנא שמנה פעמים מצינו מלת רוח או ורוח סמוך למלת אלקים. יש לרמוז הא דאמרו רבנן ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית מנשבת עם כל אחת, הוא רוח בפני עצמה, ואינה אותה הרוח חזקה שמנשבת אחר חצי הלילה, אם כן הוה להו שמנה רוחות שמנשבות בכל יום בגזירת אלקים חיים לקיים העומד על הרוח, על כן נמסר ח' פעמים ורוח אלקים.

(אגרא דכלה, פרשת בראשית)

כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה

ועתה נבא לבאר הפ' (שמות לב לב) 'ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת'. כאן יש לדקדק, כי מה זה הספר אשר כתב ה', רק התורה, והו"ל לכתוב מתורתך אשר כתבת. ע"כ לפרש ע"פ המדרש (שמות רבה מג) שאמר משה רבינו כלום אמרת אנכי ה' אלקיכם, רק ה' אלקיך לי אמרת ולא להם. והנה המדרש הוא לפלא גדול, הלא מבואר במדרש ובזוה"ק על הפ' ישקני מנשיקות פיהו שכל אחד מישראל קיבל כל דבור, ומנשק בפיו כל דבור עם כל העונשין. ונ"ל על פי המדרש (שם) מה עשה משה נטל את הלוחות מתוך ידו של הקב"ה ושרבן, אמר מוטב שתדון כפנויה ולא כאשת איש. והנה צריך ביאור, וכי בזה ששיבר הלוחות שהם מהקידושין אינם כא"א. ע"כ נ"ל ע"פ הלכה מרווחת שמצינו כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין. ולפי"ז מתורץ דברי חז"ל, כי הקידושין שקידש השי"ת לעם ישראל היו על דעת משה, וכשיהיה העת אשר יצטרך משה לבטל הקידושין למפרע יפקיע, והקב"ה צופה ומביט שיצטרכו ישראל לזה, לכן מדקדק ואמר אנכי ה' אלקיך, דהיינו על דעת משה, הגם שלכל ישראל צוה הדבר שיקבלו מלכותו עליהם ולא יהיה להם אלהים אחרים, אך הקידושין הכל היה ע"ד משה, והוא אדעתא דרבנן מקדש, ומשה שפיר קאמר לא אמרת להם, דהיינו ע"ד לי נאמר על דעתי נאמר, ולזה כאשר אשבר הלוחות נדונים כפנויה, ורשות לי לעשות כזה משום סכנת נפשות, להפקיע הקידושין למפרע, שעל דעתי היה בהכרח שאמר לי דייקא כנ"ל. וז"פ מחני נא מספרך, דהיינו מה שאמרת ה' אלקיך לי דייקא,

(זכרון שמואל אב"ד אוסטראווצא, כי תשא)

קריאה לעלות לס"ת בשמו של האדם

בסוגיין דנו על אופן כתיבת השמות בגיטין, והנה בספר שער אפרים (סי' לה שער א) כתב, כל מי שיודע בטיב גיטין יבין שלפעמים ימצאו מבוכה גדולה בקריאת הש"ץ לספר תורה, לפי שבגט צריך לכתוב שם המובהק של המגרש, ועושים עיקר שם הקודש שעולים בו לספר תורה, ומחמת זה נופלים בו ספיקות הרבה.

יסוד דין הקריאה לעלות לספר תורה מבואר בבית יוסף (או"ח סי' קלט) שהביא בשם הרא"ש שהקורא בתורה ולא אמרו לו קרא, דומה לאדם שיש לו בת בוגרת, שכל הרוצה לקחת לוקחה. וכך נפסק בשו"ע (או"ח שם ס"א) שאפילו ראש הכנסת או חזן, לא יקרא עד שיאמרו לו, 'קרא'. ובמשנה ברורה (סק"ו) ביאר שכל שכן אדם דעלמא לא יעלה לתורה עד שיאמרו לו 'קרא', והטעם מפני שאין ראוי שיחלוק אדם כבוד לעצמו, ועוד דלא ליתי לאנצויי שכל אחד יקדים עצמו.

ובשו"ת אבני נזר (חו"מ סי' קג) כתב בדבר אשר חדשים מקרוב באו, וחפצים לשנות מנהג אבותינו להפר חוק מלקרוא בשם לעולי תורה רק יעמוד כהן יעמוד לוי וכו'. אשיבהו, כי חלילה וחלילה להפר המנהג בקריאה לס"ת בשמות אשר הנהיגו וגבלו ראשונים. והביא מרש"י (סנהדרין ע"ד): שאף דבר שאינו מצוה, רק מנהג בעלמא, אם כונת העוקרו כדי לעבור על דת, יהרג ואל יעבור. וזה ברור שהחפצים לשנות את מנהג הקריאה, לא במרד ובמעל חלילה יעשו זאת, כי מה עול מצאו בהמנהג הזה כי ירחקו ממנו, רק יחפצו להתדמות להחדשים באשכנז.

וזאת ידוע כי המתחילים באשכנז לשנות המנהגים היה חפצם ומגמתם לעקור את הדת בכללה ופוק חזי מה דסליק בהו ומה המה בני המשנים. הגם כי עתה באשכנז מעשה אבותיהם בידיהם ואינם מתכוונים בזה למאומה, אעפ"כ הנה ידוע מ"ש הרשב"א בתשו' בלאו דלא ילבש גבר דאם הראשון עשה להתדמות לנשים אף דהבאים אחריו אינם מתכוונים רק להתדמות אליו מ"מ כולם נידונין עפ"י כוונת הראשון. וא"כ בנ"ד נמי מאחר שהמחדש הראשון כוונתו לעבור על דת שוב גם הבאים להתדמות להחדשים נידונים ג"כ כאילו היתה כוונתם לעבור על דת ואפילו ערקתא דמסאנא יהרג ואל יעבור.

ומהראוי שתדעו כי מנהגי ישראל לא עלתהו נתיסדו ח"ו ובכולם יש בהם סודות עמוקים ונכוחים למבין. וגם המנהג הזה לקרוא בשמות לעלות לתורה יסודתו בהררי קודש כנודע למביני מדע. ועוד שהדבר הזה נוגע להם יותר ויותר כי מאחר שלא יקראו כלל בשם יהדות ואף לס"ת ואם יארע להם גט כריתות יש חשש נשתנה השם ויש חשש א"א וממזרות לעולם ולעולמי עולמים. הגם שאין להרהר על הגיטין הנתונים במקומות אשכנז שהנהיגו כן כי יש לומר היתר בדיעבד. אבל חלילה וחלילה לעשות כן לכתחילה.

ובשו"ת בית יצחק (דאנציג, קו' תורת המנהגים סי' כ-כא) כתב על היש מקומות שבטלו מנהג זה ישן נושן הנהוג בישראל לקרוא לס"ת בשם פלוני בן פלוני והתקינו שהחזן יקרא יעמוד שלישי רביעי, או שלישי קרב וכו' טרם קריאת התורה יתן השמש להאיש המזומן לעליה פסת נייר או מנחשת קלל כתוב עליו שלישי, רביעי, למען ידע לעלות כאשר ישמע קול הקורא, ומביא בשם הרה"ג בעל חזון למועד תלמיד רבינו הח"ס ז"ל שהרעיש על זה, והוכיח במישור מכמה וכמה מקורות בחז"ל שהוא מנהג ותיק לקרוא לתורה בשם פב"פ ולכן אין לשנות ממנהג הקדום הזה יעו"ש.

אמנם אצל בני ספרד, יש שנוהגים שלא קוראים לתורה בשם פב"פ, אלא קוראים כהן העולה וכו' ומרמזים לנקרא לעלות לתורה. אך לבני אשכנז אסור לנהוג כך.

אזלה המהדורה הראשונה ממסכת גיטין 'שפה ברורה' של 'עוז והדר' *ההרשמה למנויים על הש"ס החדש בעיצומה*

שענו ואמרו 'ברקאי' על מעלותיה, הן באיכות הלימוד וצורתו, והן בעומק ההבנה ובהירותה, בתמצות ובחדות מיוחדים. כל אלו מסייעים למבקש ללמוד ולשנן את כל הש"ס, דף אחר דף, מסכת אחרי מסכת, בלימוד מתוק וערב, ועוזרים בידו לזכור את דפי הגמרא ולשומרם היטב בגנזי זכרונו.

מעלה ייחודית נוספה במהדורת 'שפה ברורה', בהיותה מודפסת בעמוד אחד של ביאור אל מול עמוד גמרא, כך שאין צורך לטרוח ולדפדף במהלך הלימוד, דבר זה נוח במיוחד ללומדי הדף היומי, והופך את הלימוד בה לנוח ומענג, ויעיל לנשיאה בדרכים לקיים מה שנאמר 'ובלכתך בדרך'.

גם בעימוד ובאיכות ההדפסה לא פסחה יד ההשבחה, והושם דגש מיוחד על עימוד מאיר עינים ומרווח. מקצוענים בעלי שם התאימו בין השורות והמילים, וקבעו את גודל האותיות במיוחד כדי לאפשר לימוד ממושך תוך שמירה על נוחות ובריאות הקריאה, כך גם הכתב הנבחר הוא קריא וברור יותר. וכמו מיטב ספרי 'ממלכת התורה - עוז והדר' גם ש"ס 'שפה ברורה' מודפס על נייר משובח תוצרת חוץ, בצבע קרם המאפשר נוחות קריאה מקסימלית, ובכריכת פאר איכותית במיוחד הנשמרת לאורך שנים ארוכות.

בתחילת כל מסכת הובאה הקדמה מקיפה ועתירת ידע כמבוא בשערי הגמרא, בה מבואר הנושא עליה נסובה המסכת שלפנינו, מפורטים בה כל חלקי המסכת, עניניה ודיניהם, באופן שאחרי לימוד ההקדמה יוכל הלומד להבין בקלות את המושגים והסוגיות של המסכת, ולהלך בשבילי המסכת כזקן ורגיל. בפתירת המסכת מובאים אף פסוקי התורה עליהם ביססו חז"ל את דרשותיהם. כמו כן הובא בתחילתה של כל סוגיא מוקשית פתיח מקיף וברור, אשר יקל על הלומד להבין את מהלכי הסוגיא, ותושבח הבנתו בנבכייה.

הש"ס החדש 'שפה ברורה' נמכר כעת במחיר השווה לכל נפש, וגם התשלום החודשי למנויים - נמוך במיוחד, כך שההזדמנות המיוחדת במבצע הנוכחי הוא הגורם להצטרפות אלפי מנויים בתוך זמן קצר.

הצלחה כבירה נרשמה לכרך הראשון מהמהדורה החדשה והמשובחת מתוך תלמוד בבלי המבואר 'שפה ברורה', הערוכה בתמצית ראויה בכרך אחד לכל המסכת, ואשר הפתיעה את ציבור הלומדים שנתנו עיניהם על טיבה, מעלותיה ונוחיותה. כעת, עם תחילת לימוד מסכת גיטין אזלו כל הגמרות מהמהדורה הראשונה, תיכף עם צאתה לאור עולם, וזאת בעקבות הביקוש העצום שהפתיע את הנהלת 'היכלי תורה' ואת מחלקת השיווק, שמזדרזים ונערכים להדפיס בהקדם מהדורה שנייה של מסכת גיטין.

בתי המדרשות ברחבי הארץ שכבר מיהרו ורכשו את הכרך החדש של מסכת גיטין מהש"ס 'שפה ברורה', וקהל הלומדים שלא מסתירים את התפעלותם משלל מעלותיה וייחודיותה, הוכיחו עד כמה נחוצה היתה המהדורה הנוכחית, ומה גדול היה הצמא בקרב הלומדים לגמרא כזו. גם בחנויות הספרים דווח על כמות נכבדה של רכישות מיד עם צאתה לאור של מהדורת הש"ס החדשה, ומסיבות אלו ממליצים ב'היכלי תורה' של 'עוז והדר' לרכוש מנוי קבוע לכרכי הש"ס שיופיעו, בעז"ה, לפי סדר הדף היומי, כך תוכלו להבטיח לעצמכם את סדר לימודכם הקבוע במהדורת הש"ס המיוחד 'שפה ברורה'.

תלמוד בבלי המבואר 'שפה ברורה' הוא ראשון מסוגו בעולם התורה, כשהצליח להשיג שני מעלות ייחודיות בצל קורותיו: הקיצור ואיכות הביאור. כך שלמרות התימצות והקיצור בביאור הוא ערוך בבהירות מרובה וב'שפה ברורה'. עריכתו נמשכה במשך חודשים רבים על ידי צוות של תלמידי חכמים מופלגים, שבעמל רב ערכוהו בעמוד של ביאור אל מול עמוד גמרא, בביאור ייחודי, חד וברור, המיקל באופן משמעותי בהבנת הנלמד ומועיל לזכירתו. תבנית הגמרא החדשה היא מתוך התלמוד בבלי 'עוז והדר' - מהדורת פריעדמאן, אשר זכה והתקבל בכל תפוצות ישראל בחביבות עצומה, בהיכלות התורה והישיבות הק', ואינו סר משולחנם של גדולי ומאורי הדור שליט"א. הגמרא מובאת בתוספת פירוש המהרש"א על הש"ס.

רבבות לומדי התורה עתידים להתענג ולהתבשם מש"ס 'שפה ברורה', אשר ישיב את משנת תלמודם עשרת מונים, בכמות ובאיכות. וכבר בתחילת דרכה, קצרה המהדורה החדשה תשבחות רבות מפי קהל הלומדים,

'סדר הלכה' לומדים

משנה ברורה - עוז והדר

פירמט פנינים
26 ס"מ

פירמט ענק
31 ס"מ

כמה מעלות טובות

ב- 6 הכרכים החדשים של משנה ברורה עוז והדר נוספו:

- מאות אלפי מראי מקומות וצייונים מפורטים בכל הנושאי כלים שבעמוד
- מאות תמונות תלת מימד בצבע מלא להמחשת ההלכות
- הוגהו ותוקנו מאות אלפי שיבושים שהיו בכל הדפוסים
- קיצור ביאור הלכה
- פסקי שו"ע הרב
- פסקי חזון איש
- עימוד מאיר עינים בפאר והדר שטרם נראה כמותו

מעתה

משנה ברורה - עוז והדר

חובה בכל בית, ישיבה, בית מדרש, בית כנסת וספרייה תורנית

להגדיל תורה ולהאדירה

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות